

Ερωτόκριτος

Βιτσέντζου Κορνάρου

Ιστορικό πλαίσιο

Ατμόσφαιρα εποχής

Λογοτεχνικό πλαίσιο

Πρώιμη περίοδος
(15^{ος} – 16^{ος} αι.)

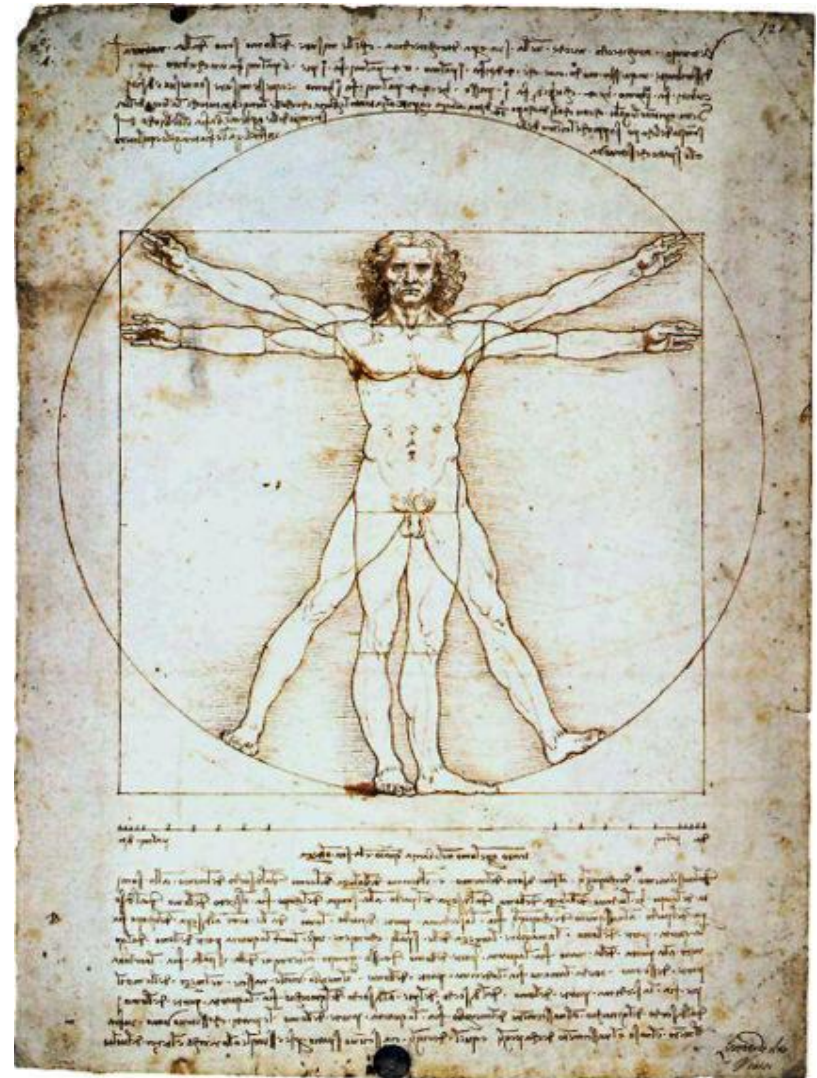
Περίοδος ακμής
(τέλη 16^{ου} αι.-
1669)

Ερωτόκριτος

Επίδραση της
ιταλικής
Αναγέννησης

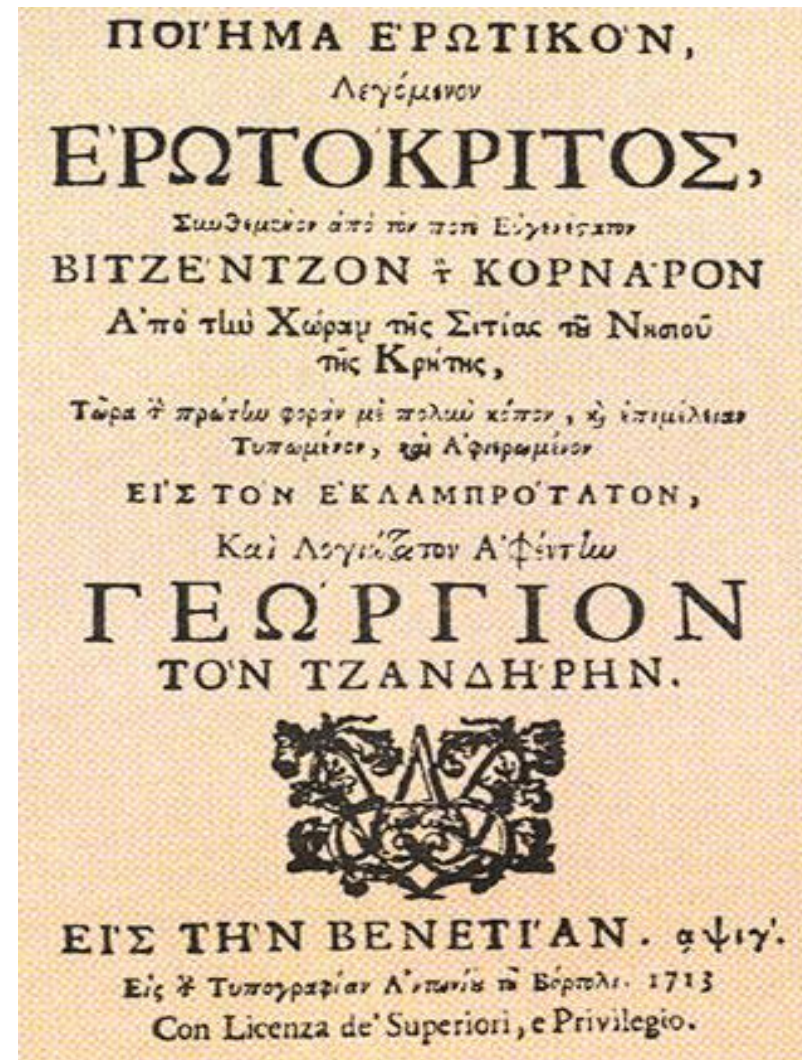
Αναγέννηση

- 15^{ος} – 16^{ος} αι.
- Ξεκινά από Ιταλία
- Χαρακτηριστικό τέχνης: έμπνευση από την αρχαιότητα αναθεωρημένη μέσα από το ουμανιστικό πνεύμα της εποχής
- Επίκεντρο: ο άνθρωπος
- Καλλιτέχνες: Λ. Ντα Βίντσι, Τισιάνο, Μιχαήλ Άγγελος, Μποτιτσέλι, Μπελίνι
- Λογοτέχνες: Ariosto, Torquato Tasso, Gianbatista Giralaldi, Luigi Grotto

Ερωτόκριτος

- Έμμετρη μυθιστορία (romance)
- Ποιητής: Βιτσέντζος Κορνάρος
- 10012 στίχοι
- Μέτρο: ιαμβικό 15/σύλλαβο
- Α' έκδοση: Βενετία 1713
- Έτος συγγραφής: 1590-1610
- Πρότυπο: *Πάρις και Βιέννα*, ένα προβηγκιανό ποίημα του 15^{ου} αι.

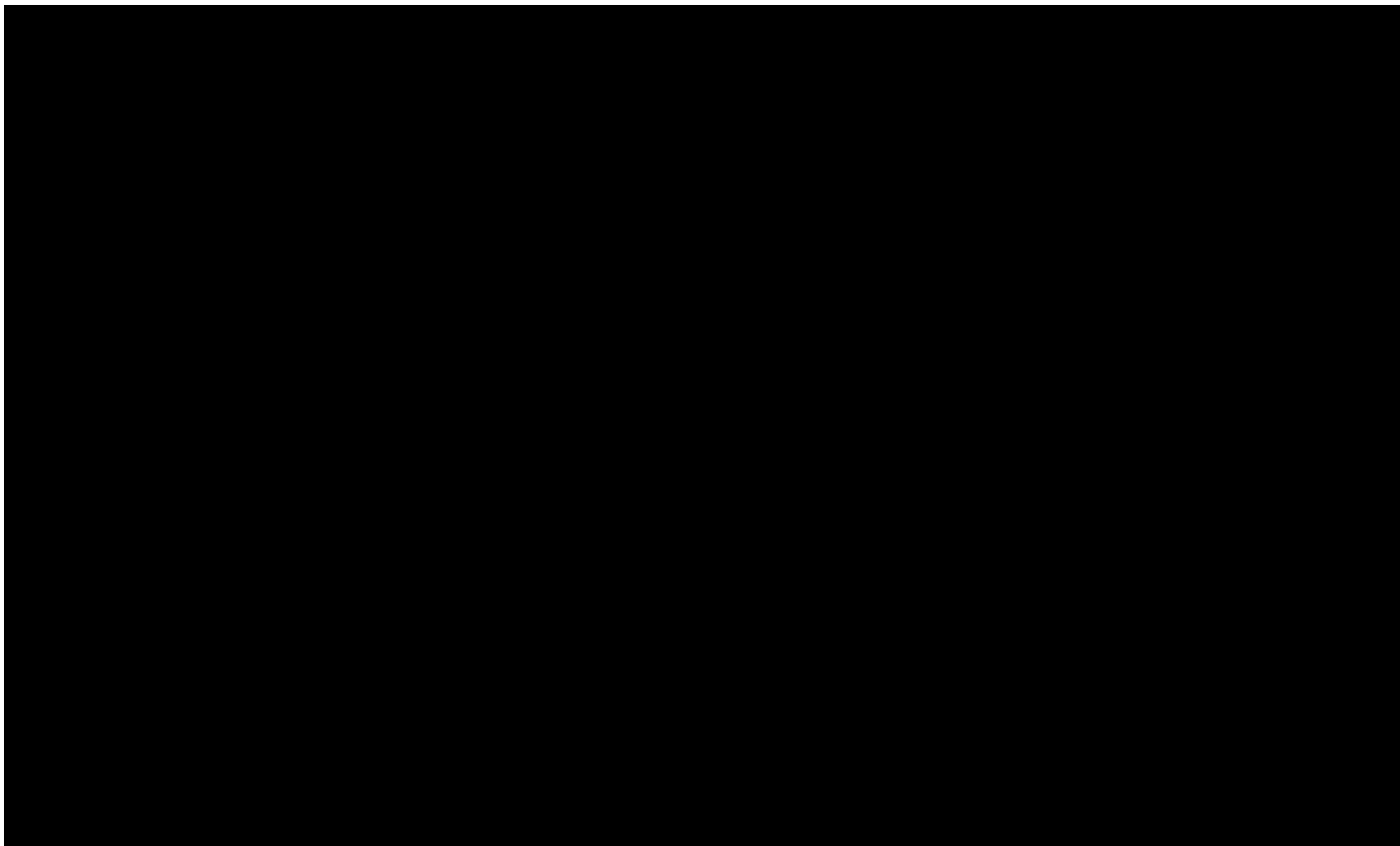
Περίληψη Ερωτόκριτου

- Σκηνοθεσία: αρχαία Αθήνα (αναγεννησιακή επίδραση) με μεσαιωνική ατμόσφαιρα (π.χ. κονταροχτύπημα)
- Α' Ενότητα: ο έρωτας του Ερωτόκριτου και της Αρετούσας
- Β' Ενότητα: το κονταροχτύπημα
- Γ' Ενότητα: ο χωρισμός -ο Ερωτόκριτος στην εξορία και η Αρετούσα στη φυλακή
- Δ' Ενότητα: ο πόλεμος Αθηναίων-Βλάχων, η νίκη του Ερωτόκριτου στην κρίσιμη μονομαχία
- Ε' Ενότητα: το αίσιο τέλος

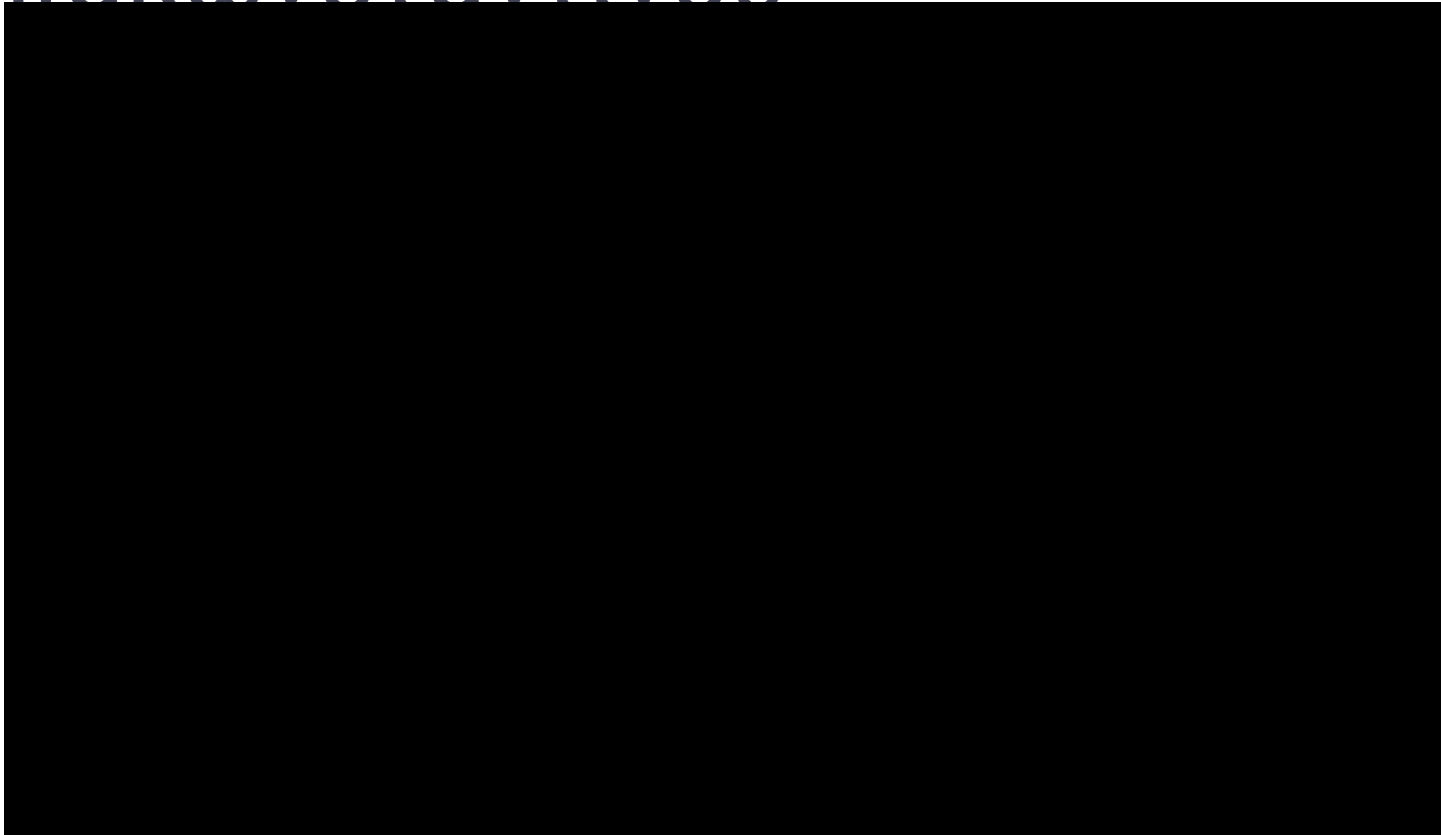
Περίληψη των αποσπασμάτων

- Ενότητα Α'
το θέμα του έργου: ο Πόλεμος, ο Έρωτας (στ. 1-10)
η περιγραφή της Αρετούσας (στ. 57-70)
η περιγραφή του Ερωτόκριτου (στ. 71-86)
- Ενότητα Γ'
ο χωρισμός των δύο ερωτευμένων (στ. 1353-1368, 1465-1480)

Ερωτόκριτος από Μ. Λιδάκη

Ερωτόκριτος από Β. Παπακωνσταντίνου

Τα φύλα στα αποσπάσματα

- Υποθέματα

Η νεότητα-η ομορφιά-η γνώση-η αρετή

Ο έρωτας

Η κοινωνική θέση

Ο χωρισμός

Η σχέση γονιών-παιδιών (πατέρα-κόρης, πατέρα-γιου)

Οι χαρακτήρες

Αρετούσα	
Κόρη του βασιλιά	Εμφανίζεται πρώτη (τήρηση κοινωνικής ιεραρχίας)
Πολύ νέα	«δροσερό κλωνάρι»
Όνομα ταιριαστό στο ήθος	«εγίνηκε τόσο γλυκειά», «όνομα γλυκύ...Αρετούσα»
Κάλλος	«ομορφιά», «ομορφιές τση ήσαν πολλές, κάλλη τση ήσαν πλούσα». «χαριτωμένο θηλυκό τως τ'όκαμεν η Φύση»
Αρετή	«αρετές ήτονε στολισμένη», «ευγενική και τακτική», «πολλά χαριτωμένη»,
Γνώση	«πόθο στο γράμμα»

Οι χαρακτήρες

Ερωτόκριτος	
Ο γιος του Πεζόστρατου (συμβούλου του βασιλιά)	Εμφανίζεται δεύτερος (τήρηση της κοινωνικής ιεραρχίας)
Όνομα σύνθετο, ταιριαστό στο ήθος	Έρωτας+κρίνω
Ανατροφή προσεγμένη	«υγιό πολλά κανακιασμένο...ζαχαροζυμωμένο»
Ηλικία νεαρή αντιστρόφως ανάλογη προς την κρίση (=κριτική σκέψη) και τη γνώση	«δεκαοκτώ χρονών, μα 'χε γερόντου γνώση» «οι λόγοι ήσανε θροφή, κ' η ερμηνειά του βρώση», «να μάθει εκείνα που' δασι»
Αρετή	«φρόνιμον κι αξαζόμενον», «αρετής πηγή», «αρχοντιάς φλέγα», «όλες τσι χάρες»
Υπεύθυνος για την καλλιέργειά του	«με καταστάμενους ήπρασσε και ξετρέχει»

Οι χαρακτήρες

Βασιλιάς

Περήφανος πατέρας

(Ισχυρός) ηγεμόνας με μεγάλη αυλή

Εκπρόσωπος ταξισμού

Κύρος γονεϊκό στην επιλογή συζύγου
για την κόρη

Εξουσία ζωής και θανάτου στο παιδί

«Εκαμαρώνασίν την-ε ο Κύρης»

*«είχε πολλούς με φρόνεψη και πλούτη,
συμβουλατόροι...»*

*«ο Κύρης σου μ' εξόρισε...σαν ήμαθε
την προξενιά», «Ρηγόπουλο,
Αφεντόπουλο, σαν είσαι συ γυρεύγει»*

*«Κι ουδέ μπορείς ν' αντισταθείς, σα
θέλουν οι Γονείς σου, νικούν την-ε τη
 γνώμη σου, κι αλλάσσει η όρεξή σου»*

*«Κι ο Κύρης μου αν το βουληθεί να
πάρει τη ζωή μου»*

Οι χαρακτήρες

Πεζόστρατος

Πολύτιμος σύμβουλος του βασιλιά

«θαρρετός, ξεχωριστός...και διχωστάς του ο Βασιλιάς δεν ήκανε ένα ζάλο»

Κοινωνικά κατώτερος-πληγωμένη αξιοπρέπεια

«ο Κύρης μου απ' την πρίκαν του λογιάζω ν' αποθάνει»

Αφηγηματικές τεχνικές

- Αφήγηση (από αφηγητή αρσενικού φύλου) και ευθύς λόγος των χαρακτήρων
- Ο ποιητής ως αφηγητής: ετεροδιηγητικός-εξωδιηγητικός με εστίαση μηδενική
- Ο Ερωτόκριτος ως αφηγητής: ομοδιηγητικός-ενδοδιηγητικός με εστίαση εσωτερική
- Προδρομική αφήγηση (στ 1365-1366): δείχνει την αγωνία του ερωτευμένου άνδρα για την επιβολή ενός γάμου στην αγαπημένη του

Σκηνή χωρισμού των ερωτευμένων

Ερωτόκριτος		Αρετούσα	
Οδύνη χωρισμού	«πώς να σ' αποχωριστώ, πώς να σου μακρύνω και πώς να ζήσω δίχως σου»	Όρκος αιώνιας αγάπης	«Πάντα σε θέλω καρτερεί, ζώντας κι αποθαμένη»
Επίγνωση κοινωνικής κατωτερότητας	«Κατέχω ...Ρηγόπουλο, Αφεντόπουλο, σαν είσαι συ γυρεύγει»	Συμβολικός γάμος (δαχτυλίδι)	«Τούτο για'δα είναι ο Γάμος μας...»
Επίγνωση αδυναμίας απέναντι στην πατρική εξουσία	«κι ουδέ μπορείς ν' αντισταθείς»	Δύναμη αντίστασης στην πατρική εξουσία	«άλλος κιανείς, μόνον εσύ να μου'σαι νοικοκύρης»

Στερεότυπα

Θηλυκό

- Η τελειότητα της γυναικείας ομορφιάς και αρετής
- Η προικισμένη από τη φύση νεότητα
- Η υποταγή της κόρης στην εξουσία του πατέρα
- Η υποταγή της συζύγου στον σύζυγο (Αρετούσα προς Ερωτόκριτο)

Αρσενικό

- Η έμφαση στη γνώση και στη σύνεση
- Η ενεργητική καλλιέργεια του πνεύματος
- Η ευθύνη του γιου να φανεί αντάξιος του πατέρα (συνεχιστής του ονόματος, τιμή στο γένος)
- Το κύρος του πατέρα (βασιλιάς)
- Η πληγωμένη περηφάνεια (Πεζόστρατος, Ερωτόκριτος)

Ανατροπή στερεοτύπων

- Η αγάπη του κοριτσιού για τα γράμματα
 - Η δύναμη της κόρης να αντισταθεί στην πατρική εξουσία
 - Η ανάληψη πρωτοβουλιών από τη γυναίκα (συμβολικός γάμος, όρκος αγάπης)
 - Η αξιοσύνη του κοινωνικά κατώτερου άνδρα
-
- Πώς εξηγούνται οι ανατροπές;

Άλλα στερεότυπα

- Το προξενιό
 - Η κοινωνική απόσταση ως αιτία χωρισμού
 - Η ποινή προς τον κοινωνικά κατώτερο
 - Η θέληση της Μοίρας
-
- Υφίστανται στη σύγχρονη εποχή;

Και ζήσαν αυτοί καλά...

«Αγαπημένο Αντρόγυνο σαν τούτο δεν εφάνη, 1505
μουδ' έτοιμο καλορίζικο, χαιράμενο Στεφάνι»